

Kikowo_1

Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Pniewy	PN_KI_001
Miejscowość	Kikowo	PN_KI_001

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	18.07.2013	Miejsce wykonania	Dom informatorki.
Czas trwania	1,5 h	Forma i wielkość	Plik audio MP3; brak informacji.
Przeprowadzający	D. S.	Komentarz	W wywiadzie przez pół godziny uczestniczył sąsiad informatorki.

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PN_KI_001	K	32 l.	sołtyska	
PN_KI_001	M	69 l.		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Brak informacji.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>Leśniczówka</p> <p>„Ta droga, którą przyjechali państwo do nas to jest właśnie Aleja Kikowska. Natomiast nazwana jest tak, ale Kikowo zaczyna się tutaj (...), natomiast reszta to już jest Nojewo. Ale to jest tak zwana Aleja Kikowska.”</p> <p>„Czworaki (...). Były cztery. Dwa stały tu z tej strony i dwa stały tu z drugiej strony krzyżówki. A w jednym mieszkałem.”</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	<p>„Mamy u nas jeden staw, mamy też jezioro Kikowskie, które znajduje się w lesie nieopodal. (...) po prostu idziemy nad stawek.”</p> <p>„My po prostu jesteśmy regionem, który się znajduje w obrębie Sierakowskiego Parku Krajobrazowego i poza tym rzeczka (...) nie powiem czy ona Ostrzenica czy Oszesznica, jakoś coś koło tego (...).”</p> <p>„Tutaj na przykład jedziemy do lasu kikowskiego, a tam jedziemy na Chrzypsko Małe, tak mówimy o tych lasach.”</p>
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	<p>„Są, tutaj, widzi pani, tu przy pałacu, bo do pałacu należał majątek ziemski (...) Przy pałacu znajduje się park o powierzchni 1,5 hektara, rośnie w nim dwupienny wiąz o obwodzie wspólnego pnia 394 cm – pomnik przyrody oraz dwa cisy.”</p> <p>„Ten park jest zaniedbanym miejscem, jest zarośnięty.”</p>

Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Kikowiaki
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	„Na nas mówią bardziej Kikusy, a my tak Kikowiaki to chyba mówimy na siebie.”
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	<p>„Kiedyś tu istniała taka kronika, ja nie mam do niej dostępu.” – według informatorki prowadził ją nieżyjący już mieszkaniec wsi.</p> <p>„Linia kolejowa przebiega przez Kikowo również, ten słynny Jasiu, o, pociąg, który jeździł, tak, Jasiu na niego mówiliśmy (...) To tu urzędował na trasie Szamotuły – Międzychód. O, już nie jeździ szmat czasu, może 15, może więcej lat.”</p> <p>Informatorka nie ma wiedzy na temat lokalnych podań (opowieści), wspomina o sąsiedzie, starszym mieszkańcu wsi, który może jakieś znać i cytuje to, co sama kiedyś od niego usłyszała: „Początkowo jak był ten pałac, to park był ogrodzony murem (...) z kamienia, to (...) ten kamień był później wzięty na tą drogę do Nojewa, bo tu była droga polna.”</p>
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> <p>„My mamy kościół parafialny św. Andrzeja Boboli, to na tej zasadzie obchodzimy tutaj w kościele takie imprezy. Odpust. (...) To jest wie pani, msza odpustowa tam na godzinę 11 czy 12 i tam proboszcz zaprasza różnych księży wtenczas, procesja idzie wkoło kościoła.”</p> <p>W dzień odpustu proboszcz organizował także parafialny festyn. „Zaczął (proboszcz – przyp. badacza) 8 lat temu i prowadził przez 5 lat. (...) Na dworze elegancko, orkiestra było wszystko, kielbaski.”</p>

		<p>„My teraz z dziećmi na świetlicy to też sobie robimy imprezę andrzejkową. (...) Nakłuwają dzieci serduszka szpileczką, wosk lejemy.”</p> <p>Katarzynek się nie obchodzi.</p>
2.	św. Marcina/11 listopada	<p>„Rogale mamy świętomarcińskie przecież (...) mąż ma imieniny. (...) My osobiście w domu robimy z mamą taki orzechowy farsz, mielimy orzechy włoskie, dodajemy śmietaną, cukier puder i tak robimy. (...) I tak co roku, odkąd pamiętam, a jak już męża mam Marcina, to w ogóle.”</p> <p>„To zawsze lubił śnieg spadać. Taka była tradycja, mówili święty Marcin bieży na białym koniu.”</p>
3.	Adwent	<p>„Adwent to już żadnych zabaw nie używało się.”</p> <p>„No i kościół. Roraty. (...) Ale te dzieci, ja powiem szczerze, że chętnie chodzą na te roraty, bo tam robią te serduszka, losują tą figurkę i tam zbierają takie różne (...) albo jakąś gwiazdę betlejemską mogą sobie stworzyć, jak są codziennie, dostają naklejki. (...) Każde dziecko robi w domu serduszko – albo z dobrym uczynkiem albo tylko z imieniem i nazwiskiem i wrzuca w koszyczku w kościele. Na zakończenie mszy ksiądz lub ministrant lub jakieś dziecko losuje, wylosuje nazwisko i ksiądz zakupuje taką figurkę Matki Boskiej (...). Na zakończenie rorat jest losowana figurka (na własność – przyp. badacza) jeżeli ktoś zbierze powiedzmy całą pulę tych naklejek (chodzi o naklejki, które się zbiera podczas rorat; komplet naklejek ma się wtedy, kiedy uczestniczy się we wszystkich – przyp. badacza). A tak w czasie rorat to ona krąży od dziecka do dziecka, na zasadzie losowania przez te serduszko.”</p>

4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	<p>„Dzieci w zeszłym roku z okazji św. Mikołaja były w kinie, natomiast później na święta Gwiazdor przyszedł.”</p> <p>„Mikołaj musi prezent przynieść. Do buta. Teraz już te buty są takie różne do powieszenia (...) za moich czasów trzeba było buty wypucować, tak jak na zajęcia, na zajęcia teraz robimy gniazda.”</p> <p>W domach wszyscy otrzymywali prezenty.</p> <p>„Bo dzisiaj każde dziecko ma wszystko na co dzień, a kiedyś to nie było.”</p>
5.	Wigilia	<p>„Rodzinnie przede wszystkim, wszyscy się zjeżdżali. Jest modlitwa przed wieczerzą i opłatek, no i wieczerza, a później jest Gwiazdor.”</p> <p>„Jedzie się zawsze na pasterkę.”</p> <p>„Mieliśmy o 22 jak mieliśmy proboszcza chorego”</p> <p>O ubieraniu choinki: „To jest najważniejsze.”</p> <p>Informator w domu rodzinnym miała choinkę sztuczną, odkąd jest mężatką stawia żywą. Ubiera ją przed Wigilią, ale nie ma reguły – czasem tydzień, czasem dzień przed Wigilią. Informator ubiera ją z córką i swoją mamą, przede wszystkim w bombki.</p> <p>Informator także ma sztuczną choinkę (od lat 70.), za czasów jego dzieciństwa ubierały ją tylko dzieci w samodzielnie wykonane ozdoby, ciastka, cukierki: „ale jak dzień wcześniej się ubrało, przyszło święto, to nie było na choince żadnego cukierka, same papierki były.” Prezenty dostawali Ci, którzy zasłużyli dobrym zachowaniem, o ile rodzinę było stać na prezenty.</p>

		<p>Prezenty zwyczajowo przynosi Gwiazdor.</p> <p>Do wieczerzy siadano „jak pierwsza gwiazdka wszędzie, tak powinno być, ale kto tam teraz patrzy.”</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p>„Pierwszy dzień się spędzało zawsze w gronie rodzinnym, a drugi to już tak, że można wyjechać do znajomych, do krewnych.”</p>
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>„Kiedyś to w Nowy Rok, Sylwestra chodzili życzenia pod okno składać. (...) Pukali, nie, chodzili i każdemu życzenia noworoczne składali. (...) Gospodarz musiał wyjść z kieliszkiem i polać (wódkę, wino – przyp. badacza). Po dwunastej chodzili i w okna zapukali (...). Przebrali się raz a nieraz nie, tylko takie kapelusze pozakładali tam. Jeden się przebrał za, był mąż, drugi za żonę, przeważnie mężczyźni chodzili.”</p> <p>W Sylwestra „wystawiali furtki, bramki, to chowali pamiętam. To tego teraz nie ma.” (pani Iwona) „Bałaganu było tylko (...), nikt się nie mógł połapać. (...) (wystawiano furtki, płoty – przyp. badacza) żeby nowy od Nowego Roku postawić.”</p> <p>Zwyczaj ten ustał od ok. 10-15 lat. W latach 90. jeszcze funkcjonował.</p>
8.	Trzech Króli	<p>„O, to chodzili (...) przeważnie starsi, a potem to już młodzież. Ubrana taką szopkę mieli, odśpiewali kolędę, poprzebierani byli no i tak od domu do domu chodzili. (...) był duch, król, trzech króli, śmierć była, jeszcze tam się któryś przebrał z jakiegoś osiołka czy coś. (...) brali koszyczek, to co kto miał to dał.” Zwyczaj ten ustał kilka lat temu.</p>
9.	Kolędnicy	<p>Jak wyżej.</p>

10.	MB Gromniczej	<p>Idzie się do kościoła z gromnicą, ksiądz ją święci.</p> <p>„Kiedyś to było tak, że jak była burza czy coś, to chodzili z gromnicą po domu i znak krzyża robili, żeby nie trzasło czy coś. (...) Moja teściowa jeszcze zrobi to. (...) Kiedyś to ludzie umierali prawie w domu to umarłemu (...) nawet gromnicę do ręki dali.”</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>Zabawy karnawałowe „organizuje się zawsze, jedna co najmniej musi być w roku.”</p> <p>Kiedyś zabawy karnawałowe były tylko dla pełnoletnich, „musiał być, jak to się mówi, mężczyzną i panną.”</p> <p>„My organizujemy tutaj sołeckie od dwóch lat (...) na sali wiejskiej w Nojewie. (...) to jest impreza z orkiestrą i tak dalej.”</p> <p>W Tłusty Czwartek jada się pączki, niektórzy smażą je w domu, na oleju. Robi się je z ciasta drożdżowego i nadziewa marmoladą.</p> <p>„W ostatki z reguły też jest zabawa.”</p> <p>Niekoniecznie organizuje je Kikowo, robią to też sąsiednie wsie.</p>
12.	Topienie Marzanny	<p>„Teraz bardziej się pali Marzannę, bo topić ponoć nie można. (...) Idziemy z dziećmi, palimy tę Marzannę nad stawem właśnie.”</p> <p>„Zadowoleni są jak piernik te dzieci.”</p> <p>Według informatora ten zwyczaj nastał w latach 70.</p>
13.	Środa Popielcowa	<p>„Kościół, posypywanie głów popiołem.”</p> <p>„Ścisły post. (...) Kiedyś to (...) mama garnki wszystkie pomyte, że tam nie miało być tłuszczu <i>nic</i>.”</p>

14.	Śródpoście	<p>„Zabaw hucznych nikt nie ma. Tylko kiedyś to ni ma tego już ale kiedyś to robili przedstawienia. (...) Pamiętam kiedyś jak <i>Kot w butach</i> był czy <i>Nowe szaty króla</i> (wystawiały dzieci ze szkół, organizował nauczyciel – przyp. badacza).”</p> <p>Zwyczaj ten funkcjonował na pewno do lat 70.</p>
15.	Niedziela Palmowa	<p>Idzie się do kościoła, święci palmy (chodzi o bazie – przyp. badacza) i „jak się jedzie z tego kościoła, to musi tę palemkę zjeść. (...) A żona kładzie za obraz i jeszcze stoją do dzisiejszego dnia, co roku (...) Ja to słyszałem od księdza, że są palone i potem jest posypywanie głów popiołem tymi palmami.”</p>
16.	Triduum Paschalne	<p>„Tutaj mają strażacy pry grobie (pańskim) dyżury w kościele, czuwanie. To jest w Wielką Sobotę.”</p> <p>W Wielką Sobotę odbywa się przy krzyżu (lub w świetlicy, w zależności od pogody) święcenie pokarmów.</p>
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka) /Niedziela Wielkanocna	<p>Zawartość koszyczka: „Jajeczko, szyneczka, kielbaska, baranek z masełką czy baranek z jakiegoś cukru, sól, pieprz, jakieś jajeczka czekoladowe. (...) stroiło się, się ubierało gryczpanem czy tam jakimis żółtymi kwiatkami pierwszymi, czy szafirkami tymi niebieskimi.”</p> <p>Śniadanie wielkanocne u informatorki wygląda tak samo od lat. Znany jest zwyczaj dzielenia się jajkiem, choć życzenia składa się raczej podczas wigilijnego łamania opłatkiem. W Wielkanoc ogólne życzenia składa gospodarz domu.</p> <p>Produkty ze święconki podaje się najpierw do śniadania.</p> <p>Szykuje się jajka pod różnymi postaciami, szynkę sparzoną bądź surową, piecze się placki (serniki, makowce).</p>

18.	Poniedziałek Wielkanocny	Praktykuje się polewanie wodą – obecnie odbywa się to bardziej symbolicznie niż kiedyś („lali więcej tą wodą, tak wydaje mi się, tak się schodzili na tych wsiach i wiadrami nawet”).
19.	Zielone Świątki	Brak informacji.
20.	Boże Ciało	<p>„W tym roku została zmieniona trasa, ale tak zawsze odbywała się przez wieś w Nojewie, zawsze były cztery stacje, tak zwane, ołtarze cztery i to przygotowywała każda wieś swój ołtarz – Kikowo, Nojewo i to się zmienia Nosalewo, Orliczko, czasem Wielejewo, oni się tam jakoś zmieniają. (...) teraz w tym roku (...) idziemy trochę w innym kierunku, bo tu ta trasa była na Pniewy, to jest bardziej ruchliwa ta trasa, a poszliśmy w kierunku Zajączkowa, tam jest mniejszy ruch. (...) W kościele najpierw jest msza i po mszy jest właśnie procesja. Udział w tej procesji biorą i strażacy, i radni kościelni, dzieci, dziewczynki sypią kwiatki (...) przy każdym ołtarzu modlitwa i tak dalej. (...) Akurat u nas we wsi jest taki podzielone, że cztery rodziny zawsze robią ołtarz (...), przygotowują też krzyż na święconkę. Te cztery rodziny wystawiają później delegację wieńcową na dożynki (co roku są to cztery inne rodziny – przyp. badacza).”</p> <p>Znany jest zwyczaj zabierania gałązek z ołtarza: „Utyka się później (brzózkę – przyp. badacza) w ogródku, w kapustę czy w cokolwiek, żeby nie było chorób.”</p>
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	<p>„Wianki się robiło do kościoła. (...) Parafianie, kto miał ochotę, kto chciał sobie poświęcić, to szedł z takim wianuszkiem do kościoła. (...) z różnych tych ziółek i tak dalej, czy tam kwiatka się jakiegoś wsadziło (...) nigdy nie robiłam osobiście.”</p> <p>Poświęcone wianki przynoszono do domu.</p>

23.	MB Siewnej	„No właśnie ja teraz nie wiem, czy pani nie pomyliłam. Czy to czasem na tej Matki Boskiej Zielnej nie robiło się po prostu z ziół takich pęczków, a czy na tej siewnej nie robiło się wianuszków z kwiatów. (...) Być może pomyliłam, ale ja jako tako nie praktykuję.”
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	„No mówię, teraz to słynne Halloween, które się tak przyjęło wszędzie, no i u nas również te dzieciaczki przelecają się troszkę po tej wsi, poprzebierane za te strachy. Chociaż ja tam staram się im również w ten dzień zaduszny tak mówić o tych sprawach, że to jest dzień po prostu takiej zadumy, nie tylko tego biegania (...)” Dzieci praktykują ten zwyczaj od 2011 r. (od czasu zajęć na świetlicy) Groby „przygotowuje się, sprząta się, myje.”
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	„Ja osobiście, jeżeli urodzi tutaj jakaś dziewczyna taka, a z reguły znam, no to ja tam lubię zawsze podrzucić jakiś prezencik mały, czy tam drobiazg. Ale to tam od siebie po prostu.” „Chrzcziny odbywają się normalnie na mszy.”
2.	Ślub i wesele	„Jak jest wesele, no to faktycznie dzieci zatrzymują sznurkami, rozciągają sznurki przez drogę jak jedzie wesele, no i biegają od samochodu do samochodu po ten grosik symboliczny, nie. (...) To chyba jest od zawsze.” „Są te słynne purtelamy (...). Kiedyś to się odbywało zawsze dzień przed ślubem, w piątek (...) zjeżdżali się tacy znajomi

		nieproszeni na wesele, a znajomi i tłukło się butelki na szczęście młodej parze i młoda para musiała to szkło posprzątać, że razem i tak dalej, no i wtedy biesiadowało się również. A teraz purltelamy są tak znane, że się robi tydzień przed weselem, też są wielkie imprezy, nawet tak jak wesela.”
3.	Śmierć i pogrzeb	Trumnę umieszcza się w kostnicy, jest przy niej modlitwa. Następnie składa się ciało do grobu.
4.	Inne zjawiska	„Teraz to dzieci chodzą na to słynne Halloween, też się przebiorą i wędrują od domu do domu.”
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		„W szkole dzieci jest kółko gitarowe, kiedyś były mandolinistki pamiętam, (...) lata 90. (...) było też takie ludowych tańców.”
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		Na Wigilię w domu informatorki szykuje się: pierogi z serem (na słodko), pierogi z kapustą i grzybami, zupę bądź kompot z suszonych owoców, śledzia w śmietanie, ziemniaki (gotuje się w łupinach, obiera i podaje w całości do śledzia), karpia smażonego, rybę w galarecie, zupę grzybową, barszcz z uszkami, kapustę z łazankami, kapustę z grzybami. Informatorka stara się, aby było 12 potraw.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Informatorka powtarza informację zasłyszaną od sąsiada – informatora: „A wiesz, że tam pierwszy krzyż (bo tu mamy dwa krzyże przydrożne) był tam na zakręcie, gdzie teraz jest bez i ja tylko pamiętam ten bez.”

		<p>„Krzyże oczywiście dwa znajdują się.”</p> <p>Za czasów poprzedniego sołtysa, około 6 lat temu, postawiono nowy krzyż w miejsce jednego z dwóch istniejących.</p>
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	„Wyjeżdża pielgrzymka z Nojewa, konna, bryczkami do Biezdrowa.”
6.	Lokalne odpusty	„Właśnie na św. Andrzeja Boboli przy kościele jest odpust zawsze (w Nojewie – przyp. badacza). Jest tutaj również na 15 sierpnia w Psarskiem.”

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	<p>„Uczestniczymy co roku w dożynkach gminnych organizowanych na terenie gminy Pniewy. Kiedyś wiem, że głównie były organizowane w mieście, a teraz przeniosły się te imprezy, jak to nasz burmistrz powiedział, >>to jest raczej święto wsi taki dożynki gminne<<, chyba ma rację. (...) No także od tego 2011 roku, jak jestem sołtysiem, no to to imprezy organizowane są na wsiach. (...) Dożynki organizowałam jeszcze z trzema sołectwami – Nojewem, Orliczkim i Nosalewem w 2011 roku (...) w roku poprzednim były w Koninie, organizował Konin, Koninek, Podpniewki, natomiast w tym toku mają być w Koszanowie, także co roku zmieniamy się.”</p> <p>„Ano, no za spółdzielni to były dożynki obchodzone, ojej kochana, jakie to było! Parada szła przez całą wieś, kurde wieńce były niesione dla każdego (...), brygadzista,</p>
----	---------	--

		<p>przewodniczący tam dostawali takie, no, to było, zabawa huczna. (...) To były lata tak od 1960 do 1977 roku (...) w parku. Na sali albo w parku, zależy od pogody. Wieńce przygotowywały (...) przodowniczki (pracy – przyp. badacza). (...) Wieńce normalnie były plecione ze zboża, majster musiał porobić taki stelaż, druty takie, a one wieczorem pletły sobie. (...) Wracamy już teraz od 2 lat (do plecenia wieńców; był okres, że kupowało się gotowe – przyp. badacza). (...) To jest właśnie tradycja, że dożynki to jest ostatni zbiór zboża, nie, i później są dożynki po tym. To ja pamiętam przecież, jak były dożynki to dwie świnioki zawieźli kurde, byka na te kiełbasy ludziom nadali, każdemu flaszkę. Nie było tak jak teraz.”</p> <p>„Dożynki są gminne, mamy również parafialne. To tam się nigdy nie zgra w czasie, to jest tak ustalone, że albo tydzień przed albo tydzień po (...) parafialne mamy tutaj w swojej parafii w Nojewie.”</p>
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	„Kiedyś był taki festyn majowy (...), w zeszłym roku zrobiliśmy tutaj na naszej działce gminnej taki pierwszy festyn pod tytułem >>Pożegnanie wakacji<<, wtedy z didżejem zabawa i słodkie, i kiełbaski, i tak dalej, i piwko, i poczęstunek dla mieszkańców i zabawa.”
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	<p>Koło Gospodyń Wiejskich: „Wiem, że w Nojewie jest i z Kikowa również były członkinie. A czy te panie nadal należą? Nie wiem, trudno mi powiedzieć.”</p> <p>„W Kikowie do 1929 r. działa jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej skupiająca około 20 członków. (...) Posiadamy również drużynę piłkarską, która bierze udział w sołeckiej lidze futsalu (informatorka przeczytała informację z przygotowanej uprzednio kartki – przyp. badacza).”</p>

		<p>„Mamy coroczny tutaj, kobiety organizujemy sobie na świetlicy Dzień Kobiet. Od 2011 roku jest ten Dzień Kobiet. (...) 2 lata temu mężczyźni dali nam występ, w zeszłym roku zaangażowałam troszkę dzieci, żeby coś powiedziały. No i tak pieczemy sobie placuszki i spotykamy się przy kawce, rozmawiamy.”</p>
--	--	---